

Sygn. akt III AUa 1647/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 czerwca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Witold Nowakowski (spr.)
Sędziowie	SSA Wojciech Bzibziak SSA Alicja Kolonko
Protokolant	Michał Eksterowicz

po rozpoznaniu w dniu 8 czerwca 2017 r. w Katowicach

sprawy z odwołania I. Ż. (1) (I. Ż. (1))

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o prawo do niezrealizowanego świadczenia po zmarłej I. Ż. (1)

na skutek apelacji ubezpieczonego S. Ż.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku-Białej

z dnia 29 czerwca 2016 r. sygn. akt VI U 404/16

oddala apelację.

/-/ SSA W. Bzibziak /-/ SSA W. Nowakowski /-/ SSA A. Kolonko

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 1647/16

UZASADNIENIE

Zaskarżoną decyzją Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił ubezpieczonej I. Ż. (1) prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, bowiem w dziesięcioleciach przed dniem złożenia wniosku oraz przed datą ustalenia niezdolności do pracy ubezpieczona nie wykazała żadnego okresu składkowego i nieskładkowego, ponadto nie wykazała 25 lat okresów składkowych.

W odwołaniu I. Ż. (1) domagała się zmiany decyzji i przyznania jej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy podnosząc, że spełniła warunki prawa do świadczenia.

I. Ż. (1) zmarła 18 marca 2016 r. W dniu 20 kwietnia 2016 r. mąż zmarłej I. Ż. (1) S. Ż. wniósł o kontynuowanie postępowania wstępując do udziału w sprawie o niezrealizowane świadczenie po zmarłej żonie. Podniósł, że żona I. Ż. (1) spełniła wszystkie warunki z art. 57 ust. 1, ust. 2 oraz art. 58 ust. 4 i art. 10 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie z przyczyn, które stanowiły podstawę wydania zaskarżonej decyzji, podnosząc, iż lekarz orzecznik w dniu 16 października 2015 r. stwierdził całkowitą niezdolność do pracy ubezpieczonej od 10 kwietnia 2015 r. do 31 października 2016 r., a od orzeczenia tego nie został wniesiony sprzeciw.

Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej ustalił, że urodzona (...) I. Ż. (1) zmarła 18 marca 2016 r. W dniu 21 września 2015 r. złożyła wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy. Orzeczeniem lekarza orzecznika z 16 października 2015 r. została uznana za osobę całkowicie niezdolną do pracy od 10 kwietnia 2015 r. do 31 października 2016 r. Ubezpieczona nie wniosła sprzeciwu od orzeczenia lekarza orzecznika. W dniu 20 kwietnia 2016 r. mąż zmarłej I. Ż. (1) S. Ż. złożył o kontynuowania postępowania w sprawie o niezrealizowane świadczenie po zmarłej żonie (powyższe okoliczności pozostawały bezsporne).

Sąd Okręgowy ustalił nadto, że I. Ż. (1) przed datą złożenia wniosku o rentę oraz datą ustalenia niezdolności do pracy nie wykazała żadnego okresu składkowego i nieskładkowego. Organ rentowy uwzględnił (z okresu od 20 sierpnia 1980 r. do 1 lipca 2012 r.) 11 lat, 11 miesięcy i 4 dni okresów składkowych, 3 lata, 11 miesięcy i 22 dni okresów nieskładkowych (ograniczenie do 1/3 składkowych z 6 lat) oraz 12 lat, 10 miesięcy i 28 dni okresów uzupełniających (KRUS), a więc łącznie - 24 lata, 10 miesięcy i 2 dni.

Na podstawie zaświadczenia KRUS PT w P. z 27 listopada 2014 r. ustalono, że ubezpieczona I. Ż. (1) podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresach:

- od 1 lipca 1996 r. do 15 grudnia 1999 r. z mocy ustawy w zakresie emerytalno-rentowym oraz wypadkowym, chorobowym i macierzyńskim jako domownik,
- od 16 grudnia 1999 r. do 15 grudnia 2009 r. z mocy ustawy w zakresie emerytalno-rentowym oraz wypadkowym, chorobowym, macierzyńskim jako rolnik (małżonka),
- od 1 stycznia 2010 r. do 1 lipca 2012 r. z mocy ustawy w zakresie emerytalno-rentowym oraz wypadkowym, chorobowymi i macierzyńskim jako rolnik (małżonka).

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Okręgowy stwierdził, że istotą sporu było ustalenie, czy I. Ż. (1) spełniła warunki z art. 57 ust. 1 pkt 1- 3 i ust. 2, art. 58 ust. 1 pkt 5 i ust. 2 i 4 oraz art. 10 ust. 1 - 3 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

S. Ż. podkreślał, że żona spełniła wszystkie warunki zarówno z art. 57 ust. 1 i 2 oraz art. 58 ust. 4 w zw. z art. 10 ustawy. Wskazał, że okres 15 lat, 11 miesięcy i 15 dni, zgodnie z zaświadczeniem KRUS, powinien być traktowany jako okres uzupełniający według art. 10 ust. 1 - 3 omawianej ustawy potrzebny do uzupełnienia brakującego okresu składkowego.

Organ rentowy podnosił, że przy ustalaniu uprawnień do renty dla kobiety całkowicie niezdolnej do pracy, dla zbadania warunku udowodnienia co najmniej 25-letniego okresu (art. 58 ust. 4 ustawy) uwzględnia się wyłącznie okresy składkowe wymienione w jej art. 6, co oznacza, że nie uwzględnia się okresów wymienionych w art. 10 ust. 1 pkt 1 (KRUS). Nadto, jeżeli okresy urlopu wychowawczego

i potwierdzenia ubezpieczenia w KRUS pokrywają się, to ZUS może uwzględnić tylko okres nieskładkowy (urlop wychowawczy), nie można więc okresu od 1 lipca 1996 r. do 21 lipca 1996 r. zaliczyć podwójnie, jako okres nieskładkowy i uzupełniający lub okresu, w którym opłacano składki na KRUS zaliczyć jako uzupełniający, jeśli można w tym samym okresie uwzględnić okres nieskładkowy (urlop wychowawczy). Przepisy art. 57 i 58 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach

z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wskazują, że uprawniającego do renty warunku wykazania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego (5 lat w 10-leciu poprzedzającym złożenie wniosku o świadczenie lub powstanie niezdolności do pracy) nie musi spełniać tylko ten całkowicie niezdolny do pracy, który legitymuje się okresem składkowym w rozmiarze 25 lat, gdy chodzi o kobiety. Nie jest zatem zwolniona

od wykazania tej przesłanki osoba, o której mowa w art. 57 ust. 2 ustawy. Dopiero wykazanie przez ubezpieczoną całkowicie niezdolną do pracy okresu składkowego w rozmiarze

co najmniej 25 lat dla kobiety, zwalnia ją przy ubieganiu się o rentę z konieczności wykazywania zarówno tego, że niezdolność do pracy powstała w okresach ubezpieczenia lub nie później niż w ciągu 18-tu miesięcy od ich ustania (art. 57 ust. 2) jak i z tego, że legitymuje się wymaganym okresem składkowym i nieskładkowym w rozumieniu art. 57 ust. 1 pkt 2

w zw. z art. 58 ust. 1 pkt 5 i ust. 2 (art. 58 ust. 4 ustawy).

Zgodnie z art. 11 omawianej ustawy, jeżeli okresy, o których mowa w art. 6, 7 i 10 zbiegają się w czasie, przy ustalaniu prawa do świadczeń określonych w ustawie uwzględnia się okres korzystniejszy. Tak więc, nie jest dopuszczalne podwójne zaliczenie tego samego przedziału czasu jako okresu składkowego i nieskładkowego i zarazem pracy rolniczej. Nadto, równoczesne okresy podlegania różnym ubezpieczeniom społecznym nie są sumowane przy obliczaniu okresów wymaganych do ustalenia prawa do świadczeń rentowych (tak: wyrok SN z 3 lutego 2010 r., II UK 174/09, niepubl., wyrok SN z 19 grudnia 2001 r., II UKN 698/00, OSNP 2003, Nr 19, poz. 473).

Zdaniem Sądu Okręgowego w ustalonym wyżej stanie faktycznym sprawy,

na gruncie powołanych przepisów, I. Ż. (1) nie spełniła warunku posiadania w 10-leciu przed datą złożenia wniosku lub datą ustalenia niezdolności do pracy wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego (nie wykazała żadnego okresu składkowego

i nieskładkowego), jak też nie wykazała 25-letniego okresu składkowego (przepisu art. 58

ust. 2 nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy, o którym mowa w art. 6, wynoszący co najmniej 25 lat dla kobiety oraz jest całkowicie niezdolna do pracy). Sąd Okręgowy podzielił stanowisko organu rentowego, że dla spełnienia wymogów z art. 58 ust. 4 ustawy uwzględnia się wyłącznie okresy składkowe wymienione w art. 6, a tym samym nie uwzględnia się okresów z art. 10 ust. 1 pkt 1.

Z tych przyczyn odwołanie zostało oddalone.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł ubezpieczony S. Ż. osobiście, zarzucając:

- naruszenie prawa materialnego, tj. art. 57 ust. 1 pkt 2, art. 58 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez błędną jego wykładnię, polegającą na uznaniu, że zmarła I. Ż. (1) nie spełniła warunku w przedmiocie posiadania w 10-leciu przed datą złożenia wniosku lub datą ustalenia niezdolności do pracy wymaganych 5 lat okresu składkowego i nieskładkowego,

- naruszenie prawa materialnego, tj. art. 58 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez przyjęcie, że dla spełnienia wymogów z art. 58 ust. 4 cytowanej ustawy uwzględnia się wyłącznie okresy składkowe wymienione w art. 6 a tym samym nie uwzględnia się okresów z art. 10 ust. 1

pkt 1, art. 10 ust. 1 pkt 3.

Skarżący wniósł o przeprowadzeniu dowodów: z dokumentu urzędowego jakim jest orzeczenie o zaliczeniu A. C. (1) do znacznego stopnia niepełnosprawności oraz dokumentu potwierdzenia czasowego zameldowania A. C. (1) w B.

ul. (...) na okoliczność, iż zmarła I. Ż. (2) z domu C. opiekowała się matką A. C. (1) zaliczoną do znacznego stopnia niepełnosprawności – a po jego przeprowadzeniu – o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie zmarłej prawa do renty inwalidzkiej z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, bądź o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania wobec nierozstrzygnięcia istoty sporu przez nieustalenie prawidłowego stażu ubezpieczeniowego wymaganego do nabycia uprawnienia do renty inwalidzkiej przez zmarłą I. Ż. (1).

Na uzasadnienie podniósł, że Sąd Okręgowy przedstawił błędną interpretację, pomylił wymogi z art. 57 ust. 3 ustawy emerytalnej z odrębnym wymogiem przewidzianym art. 57 ust.2. Błędne jest stanowisko Sądu, że dopiero wykazanie okresu 25 lat składkowych zwalnia ubezpieczonego z obowiązku wykazania, że niezdolność do pracy powstała w okresach ubezpieczenia lub nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ich ustania. Zgodnie bowiem

z art. 57 ust. 2 ustawy emerytalnej przepisu art. 57 ust. 1 pkt 3 nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy. Zmarła żona wykazała okres 20 lat składkowych i nieskładkowych oraz posiadała całkowitą niezdolność do pracy. Jest to całkiem odrębna przesłanka niezbędna do uzyskania prawa do renty niezależna od przesłanki przewidzianej w art. 57 ust. 1 pkt 2.

Zgodnie z art. 57 ust. 1 ustawy emerytalnej uzyskanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy uzależnione jest od spełnienia trzech warunków jednocześnie, a mianowicie ubezpieczony musi udowodnić, że: jest niezdolny do pracy (art. 57 ust. 1 pkt 1), posiada wymagany okres składkowy i nieskładkowy, stosownie do wieku ubezpieczonego, (art. 57 ust. pkt 2), jego niezdolność do pracy powstała w określonym przepisami ustawy emerytalnej okresie składkowym lub nieskładkowym, albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów, albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów (art. 57 ust. pkt 3).

Zgodnie z art. 57 ust. 2 przepisu ust. 1 pkt 3 nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy.

Zgodnie z art. 58 ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej warunek posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, w myśl art. 57 ust. 1 pkt 2, uważa się za spełniony, gdy ubezpieczony osiągnął okres składkowy i nieskładkowy wynoszący łącznie co najmniej

5 lat - jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 30 lat. Okres, o którym mowa w ust. 1 pkt 5, powinien przypadać w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy; do tego dziesięcioletniego okresu nie wlicza się okresów pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej lub renty rodzinnej. Przepisu ust. 2 nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy, o którym mowa w art. 6, wynoszący co najmniej 25 lat dla kobiety i 30 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy.

Warunek wymieniony w art. 57 ust. 1 pkt 1 jest bezspornie spełniony, zmarła I. Ż. (1) została zaliczona jako osoba całkowicie niezdolna do pracy „w 10 kwietnia 2015 r.” orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS.

Zgodnie z art. 58 ust. 2 ustawy emerytalnej 5-letni okres składkowy i nieskładkowy wymagany od ubezpieczonego, którego niezdolność do pracy powstała po ukończeniu 30 lat musi przypadać w ciągu ostatnich 10 lat, a ostatnie dziesięciolecie oblicza się od daty zgłoszenia wniosku o rentę lub od daty powstania niezdolności do pracy. Badając spełnienie tego warunku zawsze przyjmuje dziesięciolecie korzystniejsze dla ubezpieczonego.

Dla I. Ż. (1) jest to okres od 10 kwietnia 2005 r. do 10 kwietnia 2015 r., od daty powstania całkowitej niezdolności do pracy lub od daty złożenia wniosku o rentę, tj. od 21 września 2005 r. do 21 września 2015 r.

Przy przyjęciu okresu od 10 kwietnia 2005 r. do 10 kwietnia 2015 r.

W okresie tym żona sprawowała opiekę nad swoją matką A. C. (1), która orzeczeniem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej-Miejskiego Zespołu ds. Orzekania

o Niepełnosprawności z dnia 9 sierpnia 2012 r. została zaliczona do znacznego stopnia niepełnosprawności na stałe od stycznia 2010 r., a ustalony stopień niepełnosprawności datuje się od 6 lipca 2012 r. Matka żony A. C. (1) była wdową, ojciec żony zmarł kiedy żona miała 16 lat. Teściowa zamieszkiwała sama, dlatego aby zapewnić jej stałą opiekę została czasowo zameldowana i pozostawała pod stałą opieką jego zmarłej żony. Teściowa została zameldowana od 5 lipca 2012 r. a zatem okres opieki od tej daty jest udokumentowany, żona sprawowała opiekę nad swoją matką do chwili jej śmierci, to jest do 4 marca 2014 r.

Zatem „okres nieskładkowy jest od 5 lipca 2012 r. do 4 marca 2014 r.” Jest to okres nieskładkowy, który wymienia art. 57 ust. pkt 2 ustawy i art. 58 ust.1 pkt 5.

Natomiast zgodnie z art. 10 ust.1 ustawy emerytalnej przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również następujące okresy, traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe:

- okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki,
- przypadające przed dniem 1 lipca 1977 r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia,
- przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia,
- jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Okresy wymienione w ust. 1 pkt 1 uwzględnia się także przy ustalaniu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe ustalone na zasadach określonych w art. 5-7 są krótsze od okresu wymaganego do przyznania renty, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Doliczając zatem okres ubezpieczenia z KRUS do okresu nieskładkowego ZUS, I. Ź. (1) spełnia wymóg 5 lat okresów składkowych i nieskładkowych w ostatnim dziesięcioleciu, przed datą ustalenia niezdolności do pracy, ponieważ podlegała ubezpieczeniu w KRUS w okresie od 10 kwietnia 2005 r. do 15 grudnia 2009 r.

i od 1 stycznia 2010 r. do 1 lipca 2012 r. (zgodnie z zaświadczeniem z KRUS z dnia 27 listopada 2014 r.), co w sumie daje staż ubezpieczeniowy z KRUS - 7 lat, 2 miesiące i 3 dni, natomiast okres nieskładkowy z ZUS wynosi 1 rok, 7 miesięcy i 25 dni, co w sumie daje 8 lat 9 miesięcy i 28 dni. Przepis art. 5 ust. 2 ustawy emerytalnej stanowi, że przy ustalaniu prawa do emerytury i renty oraz obliczaniu ich wysokości okresy nieskładkowe uwzględnia się w wymiarze nieprzekraczającym jednej trzeciej udowodnionych okresów składkowych. Ponieważ okresem składkowym jest tu okres ubezpieczeniowy z KRUS, to analogicznie należy przyjąć, że z 7 lat - 1/3 wynosi 2,3 lat, zatem okres nieskładkowy nie przekracza tego okresu więc zalicza się go w całości.

Ze spełnienia wyżej opisanego warunku zgodnie z art. 58 ust. 4 zwolnione są osoby uznane za całkowicie niezdolne do pracy lub całkowicie niezdolne do pracy i samodzielnej egzystencji, które udowodnią okresy składkowe w wymiarze 25 lat w przypadku kobiet.

Błędne jest stanowisko Sądu pierwszej instancji, jakoby art. 58 ust. 4 ustawy, jako wyjątek od reguły przewidującej konieczność wykazania wymaganych okresów składkowych i nieskładkowych w ostatnim dziesięcioleciu przed

zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed powstaniem niezdolności do pracy, należało interpretować ściśle, przy uwzględnieniu wyłącznie okresów składkowych wymienionych w art. 6. Przepis art. 10 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wyraźnie wskazuje, że okresy wymienione w ust. 1 pkt 1 tego przepisu uwzględnia się także przy ustalaniu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe ustalone na zasadach określonych w art. 5-7 są krótsze od okresu wymaganego do przyznania renty, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu. Wbrew ustaleniom Sądu pierwszej instancji, okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki, należy zatem uwzględnić do wymaganego całego okresu składkowego, czyli do niezbędnych 25 lat okresu składkowego, o którym mowa w art. 58 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Skarżący zwrócił uwagę, „że nie ma literalnego brzmienia przepis art. 58 ust. 4, że nie stosuje się w tym przypadku art. 10 ust. 1 w/w ustawy.” Także art. 10 ust. 2 ustawy emerytalnej, który stanowi, że okresy wymienione w ust. 1 pkt 1 uwzględnia się także przy ustalaniu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe ustalone na zasadach określonych w art. 5-7 są krótsze od okresu wymaganego do przyznania renty, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu - nie zawiera literalnego zapisu, że przepisu tego nie stosuje się w przypadku art. 58 ust. 4 ustawy emerytalnej.

W konsekwencji do uznanych przez organ rentowy okresów składkowych 11 lat, 11 miesięcy i 4 dni należy zmarłej I. Ż. (1) doliczyć okres opłacania składek na ubezpieczenie rolnicze - 12 lat, 10 miesięcy i 28 dni. Nadto zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 10 ust. 2 przy ustalaniu prawa do renty oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również okresy jak okresy składkowe, tj. przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu. Rodzice żony prowadzili gospodarstwo rolne, z czego utrzymywali siebie i rodzinę.

Żona pracowała na gospodarstwie rolnym, które po śmierci ojca przejął brat H. C. a prace wykonywała przed pójściem do szkoły jak i po powrocie ze szkoły. Tym bardziej, że ojciec jej zmarł kiedy właśnie miała 16 lat, a gospodarstwo rolne było ich jedynym źródłem utrzymania. Okres który należałoby zaliczyć z tego tytułu to od 6 lutego 1975 r.

do 19 sierpnia 1980 r. - 5 lat, 7 miesięcy i 12 dni. Pracę na gospodarstwie rolnym mogą potwierdzić świadkowie S. S. i A. K. (2).

Okres składkowy ubezpieczonej wynosi 11 lat, 11 miesięcy i 4 dni, praca na gospodarstwie rolnym - 5 lat, 7 miesięcy 12 dni, okres ubezpieczenia z KRUS 12 lat, 10 miesięcy i 28 dni, razem - 30 lat i 9 miesięcy, a ponieważ zalicza się te okresy w rozmiarze niezbędnym, to I. Ż. (1) „ma udowodnione” 25 lat okresu składkowego. Poza tym przebywając na terenie Niemiec miała opłacone składki na ubezpieczenie emerytalne, co należy liczyć jako okres składkowy.

O tych okolicznościach skarżący dowiedział się dopiero na tym etapie postępowania. Postępowanie prowadziła w swoim imieniu żona, wnosząc o podjęcie postępowania nie wiedział o tych okolicznościach ani też nie został pouczone w tym zakresie ani przez ZUS ani przez Sąd, pomimo obowiązku wynikającego art. 5 kpc. W związku z tym prosi o wzięcie pod uwagę podane okoliczności.

W ocenie skarżącego zmarła żona spełnia także warunek przewidziany w art. 57 ust. 1 pkt 3. Niezdolność do pracy musi powstać w okresach ściśle określonych w art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej, albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów. Art. 57 ust. 2 ustawy emerytalnej pozwala na zwolnienie ubezpieczonego z tego warunku, jeżeli posiada okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze co najmniej 20 lat w przypadku kobiet. Jednak dodatkowo osoby te muszą legitymować się orzeczeniem o całkowitej niezdolności do pracy lub całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji.

Przy ustalaniu 20 lat dla kobiet obok okresów składkowych i nieskładkowych uwzględnia się również okresy ubezpieczenia społecznego rolników na podstawie art. 10 ust.1 pkt 1 ustawy emerytalnej. I. Ż. (1) również spełnia ten warunek. Została uznana za całkowicie niezdolną do pracy od 10 kwietnia 2015 r. i ma 20 lat okresów składkowych i nieskładkowych, co jest przyznane przez ZUS.

Skarżący wniósł zatem o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie prawa do renty inwalidzkiej zmarłej żonie I. Ż. (1) tytułem niezrealizowanego świadczenia, bądź z ostrożności procesowej - o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania celem ustalenia prawidłowego okresu ubezpieczeniowego zmarłej I. Ż. (1).

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o jej oddalenie w całości jako bezzasadnej. Podniósł, że lekarz orzecznik w dniu 16 października 2015 r. ustalił, że Pani I. Ż. (1) jest całkowicie niezdolna do pracy od 10 kwietnia 2015 r. do 31 października 2016 r. Okoliczność ta nie była kwestionowana przez Panią I. Ż. (1), a następnie przez Pana S. Ż. w postępowaniu przed Sądem Okręgowym.

Wobec powyższego z akt sprawy wynika, że Pani I. Ż. (1) w dziesięcioleciu przed datą złożenia wniosku oraz datą ustalenia niezdolności do pracy nie wykazała żadnego okresu składkowego ani nieskładkowego oraz nie posiada 25 lat okresów składkowych. Szczegółowy staż Zakład przedstawił w odpowiedzi na odwołanie oraz w piśmie z dnia 14 marca 2016 r.

W apelacji Pan S. Ż. wnosi o zaliczenie okresu sprawowania opieki przez Panią I. Ż. (1) nad swoją matką A. C. (2) w okresie od 5 lipca 2012 r. do 4 marca 2014 r. Zakład podtrzymuje stanowisko, że ponieważ odwołująca nie posiada ani jednego dnia okresu składkowego w 10-leciu przed złożeniem wniosku lub ustaleniem niezdolności do pracy, Zakład nie ma podstaw aby uzupełnić taki „zerowy” staż o okresy nieskładkowe albo uzupełniające. Podniesiony okres nieskładkowy również nie wpłynie na staż ogólny Pani I. Ż. (1), gdyż okresy nieskładkowe w ilości 6 lat już zostały ograniczone do 1/3 składkowych (których jest zaledwie 11 lat, 11 miesięcy, 4 dni).

Reasumując należy uznać, że Sąd I instancji prawidłowo ocenił dowody zgromadzone w sprawie oraz prawidłowo zastosował przepisy prawa.

W piśmie procesowym z 30 maja 2017 r. ubezpieczony powołał się na uchwałę 7 sędziów Sądu Najwyższego z 18 maja 2011 r. (sygn. akt I UZP 1/11), która ustanowiła zasadę prawną, zgodnie z którą urlop wychowawczy sprzed 1999 r. powinien być zaliczany do stażu emerytalnego. W ocenie skarżącego ta zasada powinna być uwzględniana w każdym przypadku, kiedy ZUS i sądy rozstrzygają w podobnej sprawie. Osoba ubezpieczona, która otrzymała świadczenie bez uwzględnienia okresu urlopu wychowawczego, ma prawo wystąpienia do ZUS o ponowne przeliczenie pobieranego świadczenia. Cytowane orzeczenie stwierdza, że kobieta która przebywała na urlopie wychowawczym, pomimo tego, że wówczas nie pracowała, jest pracownikiem, a okres od 23 stycznia 1972 r. jest wliczany do okresu zatrudnienia. Zatem cały okres przebywania zmarłej na urlopie wychowawczym należy zaliczyć do stażu, od którego zależy nabycie prawa do świadczenia. Podstawą jest ustawa z 5 marca 2015 r. o zmianie ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz.552), która weszła w życie 1 maja 2015 r. Dzięki niej wszystkie osoby nabywające prawo do emerytury na zasadach kapitałowych są tak samo traktowane bez względu na to, kiedy korzystały z urlopu wychowawczego.

Nadto I. Ż. (1) w dziesięcioleciu przed złożeniem wniosku oraz datą ustalenia niezdolności do pracy miała okres nieskładkowy z tytułu opieki nad matką zaliczoną do osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności a doliczając do niego okres stażu ubezpieczeniowego z KRUS, ma ponad pięcioletni staż wymagany do nabycia uprawnień do renty.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

apelacja jest bezzasadna.

Sąd Okręgowy przeprowadził prawidłowe postępowanie dowodowe, nie przekraczając granicy wyznaczonej dyspozycją art. 233 § 1 kpc, dokonał właściwych ustaleń faktycznych oraz wywiódł z nich logiczne i znajdujące oparcie we właściwie wskazanych przepisach prawa materialnego wnioski. Nie budzą też wątpliwości Sądu Apelacyjnego: trafność rozstrzygnięcia i rozważania przedstawione na jego uzasadnienie, które w całości przyjmuje za swoje, bowiem Sąd I instancji w sposób odpowiadający wymogom art. 328 § 2 kpc ustalił fakty oraz wyjaśnił podstawę prawną wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Także w ocenie Sądu Apelacyjnego, w niniejszej sprawie mamy do czynienia z sytuacją, w której S. Ż. nie może uzyskać prawa do niezrealizowanego świadczenia, bowiem zmarła I. Ż. (1) nie wypełniała przesłanek do uzyskania renty z tytułu niezdolności do pracy.

Skarżący w apelacji przedstawił własną wykładnię przepisów ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Jednak wykładnia ta, jako rozszerzająca, nie jest prawidłowa.

I. Ż. (1), jako osoba bezspornie całkowicie niezdolna do pracy, nie mogła skorzystać z dobrodziejstwa art. 57 ust. 2 ustawy, zwalniającego z wykazania przesłanki powstania niezdolności do pracy w okresach ubezpieczenia lub najpóźniej w ciągu

18 miesięcy od ich ustania. Na przeszkodzie stoją dwie okoliczności. Po pierwsze, I. Ż. (1) nie wykazała co najmniej 20 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Omawiany, szczególny (nie podlegający wykładni rozszerzającej) przepis ustawy, wymienia wyłącznie

i kategorycznie okresy składkowe i nieskładkowe, zatem nie dopuszcza ich uzupełnienia jakimikolwiek innymi okresami, w tym okresami wymienionymi w art.10 ust.1 pkt 1 w zw.

z ust.2 tej ustawy. Po wtóre, w dziesięcioleciach przed powstaniem niezdolności do pracy

i przed złożeniem wniosku, I. Ż. (1) nie wykazała co najmniej 5 lat okresów składkowych i nieskładkowych.

Nie jest również możliwe zastosowanie w niniejszej sprawie normy art. 58 ust. 4 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zwalniającej od wypełnienia przesłanki pięciu lat okresów składkowych i nieskładkowych

w dziesięcioleciach przed powstaniem niezdolności do pracy lub przed złożeniem wniosku.

Skarżący chcąc wykazać przesłankę 25 lat okresów składkowych, domaga się uwzględnienia okresu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników oraz okresu pracy

na gospodarstwie rolnym rodziców. Jednak również art. 58 ust. 4 omawianej ustawy jest przepisem szczególnym, wymagającym wykazania 25 lat wyłącznie okresów składkowych, bez możliwości uzupełnienia tej liczby jakimikolwiek innymi okresami.

Ponadto, nawet przyjęcie (z punktu widzenia art. 57 ust. 2), że w okresie od 5 lipca 2012 r. do 4 marca 2014 r. I. Ż. (1) sprawowała opiekę nad matką w rozumieniu art. 7

ust. 7 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a zatem wykazała okres nieskładkowy w dziesięcioleciu przed złożeniem wniosku, a także w dziesięcioleciu przed powstaniem niezdolności do pracy, nie otwiera drogi do wykazania przesłanki pięciu lat okresów składkowych i nieskładkowych (po uzupełnieniu okresem podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników). Już z tej przyczyny, że zmarła nie udowodniła (w obu dziesięcioleciach) żadnego okresu składkowego, wypełnienie omawianej przesłanki nie jest możliwe, bowiem można rozważać wyłącznie sumę okresów składkowych i nieskładkowych, natomiast wykluczone jest sumowanie okresu nieskładkowego z (jakimkolwiek) innym.

Dla porządku należy dodać, że przywołany w piśmie procesowym skarżącego 30 maja 2017 r. pogląd wyrażony w uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego z 18 maja 2011 r. sygn. akt I UZP 1/11, OSNAPiUS Nr 1-2 z 2012 r. poz. 14), nie jest przydatny w niniejszym sporze. Nie ulega wątpliwości, że okresy bezpłatnego urlopu dla matek pracujących, opiekujących się małymi dziećmi, a następnie urlopu wychowawczego – wykorzystane przed 1 stycznia 1999 r. – są od 28 stycznia 1972 r. okresem podlegania ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pozostawania w stosunku pracy w rozumieniu art. 29 ust. 3 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Jednak ten szczególny przepis (a w konsekwencji cytowany pogląd), dotyczy prawa do wcześniejszej emerytury dla osób urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r. i zwalnia od wymogów określonych w ust. 2 tej normy, tych ubezpieczonych, którzy przez cały wymagany okres (o którym mowa w ust. 1 pkt 1 i 2), podlegali ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pozostawania w stosunku pracy.

Nie stanowi jednak drogi do uchylenia reguły określonej w art. 5 ust. 2 omawianej ustawy, zgodnie z którym, przy ustalaniu prawa do emerytury i renty oraz obliczaniu ich wysokości okresy nieskładkowe uwzględnia się w wymiarze nieprzekraczającym jednej trzeciej udowodnionych okresów składkowych.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale 7 Sędziów z 11 stycznia 2012 r. (sygn. akt I UZP 5/11, OSNAPiUS z 2012 r. Nr 13-14 poz.175), okres nieskładkowy przypadający w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy (art. 58 ust. 2 w zw. z art. 58 ust. 1 pkt 5 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) uwzględnia się w rozmiarze nieprzekraczającym jednej trzeciej okresów składkowych udowodnionych w tym dziesięcioleciu (art. 5 ust. 2 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych).

Skoro zatem I. Ż. (1) nie przysługiwało prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, S. Ż. nie mógł uzyskać świadczenia należnego zmarłej w rozumieniu art. 136 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Z tych przyczyn apelacja, jako bezzasadna, została oddalona po myśli art. 385 kpc.

/-/ SSA W. Bzibziak /-/ SSA W. Nowakowski /-/ SSA A. Kolonko

Sędzia Przewodniczący Sędzia

ek